

Sygn. akt I KS 3/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący)

SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Joanna Sałachewicz

w sprawie **D. Ć.**

oskarżonego o przestępstwo z art. 228 § 1 i 3 k.k.

po rozpoznaniu w dniu 24 marca 2021 r. w Izbie Karnej na posiedzeniu

skargi na wyrok kasatoryjny Sądu Okręgowego w B. z dnia 26 listopada 2020, sygn. akt VIII Ka (...) uchylający wyrok Sądu Rejonowego w B. z dnia 4 lutego 2020 r., sygn. akt III K (...)

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

- 1. uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej oskarżonego D. Ć., a na podstawie art. 435 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k. – także w części dotyczącej oskarżonych A. B. i B. P. i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**
- 2. nakazuje zwrot oskarżonemu D. Ć. kwoty 450 (czterysta pięćdziesiąt) zł uiszczonej tytułem opłaty od skargi.**

UZASADNIENIE

D. Ć. został oskarżony o to, że w dniu 16 marca 2012 r. w B., pełniąc funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji a mianowicie jako pracownik Urzędu Kontroli Skarbowej, przyjął korzyść majątkowa i osobistą od ustalonych osób, tj. pracownic firmy M. sp. z o. o. z siedzibą w B., w tym B. P. i A. B., w związku z prowadzonymi przez UKS w B. postępowaniem prowadzącym do wszczęcia kontroli podatkowej wobec ww. podmiotu gospodarczego, polegającą na sfinansowaniu z budżetu wspomnianej firmy produktów spożywczych w postaci: wędlin, pieczywa, sera żółtego, napojów gazowanych, ryb w marynacie, chipsów, w tym alkoholi w postaci dwóch butelek wódki marki Ż. obj. 0,7l i czterech piw marki D. obj. 0,5l wartości ogólnej około 200 zł, przeznaczonych na nieformalne spotkanie w mieszkaniu przy ul. (...) w B., w zamian za zachowanie stanowiące naruszenie przepisów prawa, tj. tajemnicy skarbowej, polegającej na udzieleniu rady i informacji o postępowaniu UKS w B. podjętym wobec spółki z o. o. M. z siedzibą w B., a w szczególności: faktycznym kierunku postępowania, zamierzeniach organu kontroli, udzielenia obietnicy informowania z wyprzedzeniem o podejmowanych działaniach UKS w B. w ww. zakresie, tj. o czyn z art. 228 § 1 i 3 k.k.

A.B. i B. P. zostały oskarżone o to, że dnia 16 marca 2012 r. w B., jako pracownice firmy M. sp. z o. o. z siedzibą w B., działając wspólnie i w porozumieniu z ustalonymi osobami, udzieliły korzyści majątkowej i osobistej, ustalonej sobie pełniąc funkcję publiczną, w związku z pełnieniem funkcji, a mianowicie pracownikowi Urzędu Kontroli Skarbowej w B. – D. Ć., w związku z prowadzonym przez UKS w B. postępowaniem prowadzącym do wszczęcia kontroli podatkowej wobec podmiotu M. sp. z o. o. z siedzibą w B., polegającej na sfinansowaniu z budżetu wspomnianej firmy produktów spożywczych w postaci: wędlin, pieczywa, sera żółtego, napojów gazowanych, ryb w marynacie, chipsów, w tym alkoholi w postaci dwóch butelek wódki marki Ż. obj. 0,7l i czterech piw marki D. obj. 0,5l, wartości ogólnej około 200 zł, przeznaczonych na nieformalne spotkanie w mieszkaniu przy ul. (...) w B. zajmowanym przez B. P., w zamian za zachowanie stanowiące naruszenie przepisów prawa, tj. tajemnicy skarbowej, polegającej na udzieleniu rady i informacji o postępowaniu UKS w B. podjętym wobec spółki z o.o. M. z siedzibą w B., a w szczególności: faktycznym kierunku postępowania, zamierzeniach organu kontroli, udzielenia obietnicy informowania z wyprzedzeniem o podejmowanych działaniach UKS w B. w ww. zakresie, tj. o czyn z art. 229 § 1 i 3 k.k.

Sąd Rejonowy w B., wyrokiem z dnia 4 lutego 2020 r., sygn. akt III K (...) uniewinnił oskarżonych od zarzucanych im czynów, a kosztami procesu obciążył Skarb Państwa.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionych na niekorzyść oskarżonych przez prokuratora, Sąd Okręgowy w B., wyrokiem z dnia 26 listopada 2020, sygn. akt VIII Ka (...) uchylił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego i przekazał sprawę Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Ze skargą na wyrok kasatoryjny wystąpił obrońca oskarżonego D. Ć. Skarżący zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k., polegające na uchyleniu zaskarżonego wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania ze względu na stwierdzenie konieczności ponownego przeprowadzenia przewodu sądowego w całości, podczas gdy w realiach sprawy taka przesłanka nie zachodzi, ze względu na przeprowadzenie przez Sąd I instancji dowodów mających znaczenie dla rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy i brak dowodów, dla których wymagałyby one powtórnego przeprowadzenia w sprawie, w sytuacji gdy przesłuchanie świadka E.T. było możliwe w postępowaniu odwoławczym.

Podnosząc powyższe zarzuty obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu.

W pisemnej odpowiedzi na skargę prokurator wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga obrońcy oskarżonego okazała się uzasadniona.

Aktualnie obowiązujące przepisy procedury karnej (art. 437 § 1 i 2 k.p.k.) ustanawiają regułę, że sąd odwoławczy, po rozpoznaniu sprawy wydaje orzeczenie merytoryczne (utrzymujące w mocy zaskarżone orzeczenie lub zmieniające zaskarżone orzeczenie), a nie orzeczenie kasatoryjne (uchylające zaskarżone orzeczenie i przekazujące sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania). Możliwość wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia o charakterze kasatoryjnym stanowi

wyjątek, uzasadniony bądź procesowymi ograniczeniami swobody orzekania sądu odwoławczego, bądź też zaistnieniem takich rażących uchybień w procedowaniu sądu pierwszej instancji, które wręcz dyskwalifikują postępowanie przed sądem a quo jako podstawy rozstrzygnięcia kwestii odpowiedzialności karnej oskarżonego (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, OSNKW 2019, z. 6, poz. 31).

Z powyższymi uregulowaniami koresponduje również przepis art. 452 § 2 k.p.k. wprowadzający zasadę, że sąd odwoławczy sam przeprowadza dowody, nie uchyla zaś – w celu ich przeprowadzenia – zaskarżonego wyroku przekazując sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania (zob. D. Świecki, Postępowanie odwoławcze w sprawach karnych. Komentarz i orzecznictwo. Warszawa 2018, s. 348; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 grudnia 2018 r., IV KS 29/18; z dnia 4 lipca 2019 r., V KS 18/19).

Takie ukształtowanie pozycji i zadań sądu odwoławczego powiązane z przyznaniem mu szerokich uprawnień w sferze postępowania dowodowego uzasadnione było potrzebą ograniczenia liczby wyroków kasatoryjnych do tych sytuacji, w których przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi *meriti* było niezbędne dla realizacji celów postępowania karnego (por. również postanowienie SN z 26.01.2021 r., IV KS 1/21).

Uregulowania w zakresie możliwości wydania wyroku kasatoryjnego ograniczają jednocześnie zakres kognicji Sądu Najwyższego rozpatrującego skargę opartą na przepisach rozdziału 55a Kodeksu postępowania karnego. Zadaniem Sądu Najwyższego jest wyłącznie skontrolowanie, czy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k., albo czy sąd odwoławczy uchylił wyrok mimo braku formalnej przeszkody, określonej w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego oraz czy jest konieczne przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.).

Analiza pisemnych motywów wyroku Sądu Okręgowego prowadzi do wniosku, że podstawą wydania wyroku kasatoryjnego było stwierdzenie szeregu uchybień w sferze kompletowania i oceny materiału dowodowego przez Sąd I instancji, których skutkiem było wadliwe ustalenie podstawy faktycznej wyroku. Mankamenty te uzasadniały – zdaniem Sądu *ad quem* – konieczność przeprowadzenia przewodu sądowego w całości (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.). Z kolei zawarte w pkt. 5.3.2. uzasadnienia wyroku zastrzeżenie, że „rozważania dokonane przez Sąd odwoławczy w żadnym wypadku nie oznaczają przesądzenia sprawy w jakimkolwiek kierunku, w stosunku do któregośkolwiek z oskarżonych” nie pozwala na uznanie, jakoby wyniki postępowania dowodowego – na obecnym etapie sprawy – stwarzały możliwość przypisania oskarżonym zarzucanych ich przestępstw, co jednak byłoby niemożliwe w instancji odwoławczej z mocy zakazu wyrażonego w art. 454 § 1 k.p.k.

Stanowisko Sądu Okręgowego o konieczności przeprowadzenia w niniejszej sprawie przewodu sądowego na nowo w całości, mające uzasadniać rozstrzygnięcie o charakterze kasatoryjnym, jest nietrafne.

Przeprowadzona przez Sąd odwoławczy wielowątkowa ocena materiału dowodowego obejmująca w szczególności analizę treści zarejestrowanych rozmów przeprowadzanych pomiędzy osobami związanymi z M. Sp. z o.o. w płaszczyźnie następnie składanych przez oskarżonych wyjaśnień, jak również uwzględniająca przyznanie się A. B. do zarzucanego jej czynu, powinna, zdaniem Sądu Najwyższego, zostać poprzedzona samodzielnym przeprowadzeniem dowodu z przesłuchania w charakterze świadka E. T. Uchylenie się od takiego postąpienia jest niezrozumiałe w świetle dyspozycji art. 452 § 2 k.p.k. zwłaszcza jeżeli uwzględnić, że Sąd Okręgowy podzielił stanowisko apelującego prokuratora, iż świadkowi temu nie przysługiwało w niniejszym postępowaniu prawo do odmowy złożenia zeznań, jak również ocenił kategorycznie, że „z całą pewnością świadka należało przesłuchać w toku procesu” albowiem „miał

świadomość organizowania i celu spotkania objętego zarzutem, zaś przeprowadzenie tego dowodu i powiązanie go z innymi dowodami oraz ich ocena mogło chociaż nie musiało prowadzić do zmian w ustaleniach faktycznych”.

Powyższe argumenty nie dają podstaw do przyjęcia, jakoby w sprawie zaktualizowała się, wynikająca z art. 437 § 2 *in fine* k.p.k. przesłanka wydania wyroku kasatoryjnego, za którą uznano konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. W kontekście zaprezentowanych rozważań odnoszących się do obszernych fragmentów materiału dowodowego, trafność poczynionych przez Sąd *meriti* ustaleń faktycznych powinna zostać zbadana przez Sąd odwoławczy – w płaszczyźnie zarzutów podniesionych w apelacji prokuratora – po samodzielnym przeprowadzeniu dowodu z przesłuchania E. T., skoro Sąd odwoławczy sam prognozuje, że depozycje te nie powinny pozostać bez wpływu na wynik postępowania.

Zaistniałe uchybienie, dyskwalifikujące poprawność rozstrzygnięcia, rzutuje nie tylko na odpowiedzialność oskarżonego D. Ć., ale również A. B. i B.P. Przemawia za tym zwłaszcza przedmiotowe powiązanie odpowiedzialności oskarżonych. Zeznania E. T., mogące – zdaniem Sądu odwoławczego – rzutować na poprawność poczynionych przez Sąd Rejonowy ustaleń i decydować o ocenie najdalej idącego zarzutu apelacji prokuratora, miałyby dotyczyć jednego, tego samego spotkania, którego uczestnikami byli wszyscy oskarżeni, pomimo zróżnicowania prawnej podstawy ich odpowiedzialności. Ponowne rozpoznanie w postępowaniu odwoławczym sprawy wszystkich oskarżonych pozostaje w zgodzie z zasadą koncentracji materiału dowodowego i powinno przyczynić się do dokonania pełniejszej, bardziej wszechstronnej oceny wszystkich istotnych dla odpowiedzialności oskarżonych okoliczności faktycznych, a tym samym – sprzyjać dokonaniu ustaleń zgodnych z rzeczywistością. Nie bez znaczenia pozostają względy ekonomiki procesowej, jak również oszczędność kosztów.

Dlatego, po myśli art. 435 k.p.k. stosowanego w postępowaniu skargowym odpowiednio – poprzez odesłanie z art. 539f k.p.k., uchylono zaskarżony wyrok nie tylko w części dotyczącej oskarżonego D. Ć., ale także w części dotyczącej oskarżonych A.B. i B. P.

Z tych wszystkich względów należało orzec jak w części dyspozytywnej wyroku.